

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość
Wyszanów

1. Nazwa

BUDYNEK BRAMNY, OFICYNA

2. Czas powstania

1907 r.

8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

**Wyszanów 16
67-407 Szlichtyngowa**

5. Przynależność administracyjna
województwo **lubuskie**

powiat **wschowski**

gmina **Szlichtyngowa**

6. Formy ochrony

**Wpis do rejestru zabytków pod nr 1488
z dnia 04.03.1994r.**

**Ustalenie ochrony w zmianie
miejscowego planu zagospodarowania
przestrzennego Gminy i Miasta
Szlichtyngowa, w części dotyczącej wsi
Wyszanów (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego nr
25A z dn. 30 grudnia 1999 r., poz. 264).**

Widok na elewację północną i zachodnią.

Historia.

Wyszanów -wieś o średniowiecznej metryce, wzmiankowana w związku z – istnieniem miejscowego kościoła, który to uległ zniszczeniu w konsekwencji sporu toczonego między protestantami a katolikami w XVI. wieku. Rozwój Wyszanowa nastąpił w wieku XIX, kiedy to przeprowadzono szerokie prace melioracyjne związane z regulacją koryta pobliskiej Odry, co w konsekwencji przyczyniło się do rozwoju handlu rzeczno- i otwarcia nad brzegiem Baryczy Pruskich Królewskich Magazynów Soli. Do 1945r. Wyszanów ponadto posiadał znaczenie jako miejscowość wypoczynkowa. Z uwagi na dogodną położeń nad Baryczą i walory krajobrazu cieszył się on dużym zainteresowaniem mieszkańców pobliskiego Głogowa i Wschowy. Budynek wieży bramnej w Wyszanowie został wzniesiony w 1907 r., z inicjatywy nieznanego z imienia przedstawiciela rodu Gilka-Böttzow, dzierżącego w posiadaniu okoliczne dobra. Strzegł on wjazdu na teren założenia parkowo-pałacowego zlokalizowanego nad brzegiem Baryczy. Obiekt, podobnie jak nie zachowane do dzisiaj budynki folwarczne zbudowano w duchu historyzmu, ze szczególnym upodobaniem do form stylowych charakterystycznych dla architektury gotyckiej. W przylegającym do wieży budynku oficyny mieściły się mieszkania robotników pracujących na terenie folwarku. Po 1945 obiekt został przejęty przez PGR Górczyna i służył jako siedziba szkoły podstawowej i przedszkola oraz mieszkania nauczycieli.

Opis.

Budynek założony na rzucie zbliżonym do litery L. składa się z dwóch jednostek o zróżnicowanych proporcjach: wieży bramnej na planie zbliżonym do kwadratu, z wyodrębnionymi przyporami w narożach i nieregularnej. rozczłonkowanej części mieszkalnej, przylegającej od wschodu. Bryła budynku jest rozczłonkowana i nieregularna, zestawiona z części o zróżnicowanej ilości kondygnacji i układzie dachów, zdominowana masywną 4-kondygnacyjną wieżą, nakrytą wysokim dachem 4-spadowym. Bryła wieży surowa, urozmaicona trzema ukośnymi przyporami w narożach: przepruta szerokim przejazdem bramnym na krótszej osi. Oficyna mieszkalna w całości podpiwniczona. z częściowo użytkowym poddaszem: z wyodrębnionym w fasadzie gankiem krytym dachem pulpitowym: rozczłonkowana trójkątnymi ścianami szczytowymi oraz facjatami w połaciach dachów siodłowych. Elewacja północna - fasada dwuczęściowa, złożona z masywnej 4-kondygnacyjnej wieży i dwukondygnacyjnej oficyny, przesłoniętych w miejscu złączenia wysuniętym z lica ściany gankiem. Przyziemie do wysokości okien, ganek i 1 kondygnacja wieży licowane ciosami kamiennymi w układzie pasowym. Elewacja wieży flankowana od wschodu ukośną przyporą: artykułowana jest regularnym rytmem otworów, podkreślającym dośrodkowość kompozycji tej części budynku. W przyziemiu umieszczony na osi szeroki przejazd bramny. zamknięty łukiem odcinkowym, w 2 i 4 kondygnacji okna w układzie trójkowym, w 3 zaś zestawione w 2 pary rozsunięte na boki. W centrum elewacji zawieszony na haku ozdobny kartusz żelazny dekorowany ornamentem małżowinowym. w narożach na całej wysokości pojedyncze ciosy granitowe. Fasadę zamyka wysoka połać dachu z wyodrębnionym okapem i lukarnami, z odprowadzeniem wody deszczowej za pomocą stylizowanych rzygaczy, imitujących smocze łby. Elewacja oficyny nieregularna o zaburzonym układzie otworów okiennych, dwukondygnacyjna w części zwieńczonej dachem naczółkowym i jednokondygnacyjna w obrębie ganku nakrytego daszkiem pulpitowym, leżącym w jednej płaszczyźnie z dachem facjatki.

Wartości.

Budynek bramny prezentuje wartości zabytkowe, wartość artystyczną, historyczną i naukową. Jest przykładem architektury folwarcznej z początku XX wieku, która bardzo nielicznie zachowała się.

Stan zachowania.

W latach 60-tych XXw. przeprowadzono adaptację parteru dawnej oficyny na sale lekcyjne w związku z utworzeniem szkoły podstawowej. Po roku 1970 założono instalację odgromową na wieży bramnej. W związku z wykupem lokali mieszkalnych poszczególni właściciele prowadzili prace remontowe związane z koniecznością dostosowania pomieszczeń do norm użytkowych (wykonanie sieci instalacji, wykończenie wnętrz drewnem, ceramiką, wymiana stolarki okiennej) W 2006r. dokonano odgruzowania i remontu pomieszczeń piwnicznych w pd-wsch. części budynku. Obiekt posiada nowe szczelne pokrycie dachowe. Wymiana stolarki okiennej na nowa z PCV wpływa negatywnie na odbiór zabytku.

Postulaty dotyczące konserwacji.

Obiekt zlokalizowany jest na terenie wpisanym do rejestru zabytków województwa lubuskiego prawomocną decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W związku z powyższym, wszelkie prace w obrębie budynku należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi. W związku z powyższym, formułuje się następujące postulaty konserwatorskie: bezwzględnej ochronie konserwatorskiej podlega kompozycja założenia, bryła obiektu, gabaryty, artykulacja elewacji oraz kształt dachu wraz z zastosowanymi technologiami. W trakcie prac należy dążyć do przywrócenia pierwotnego wyglądu elewacji, w tym odtworzenie historycznej kolorystyki i materiałów. Nie dopuszcza się docieplenia elewacji budynku. Wskazane jest przywrócenie drewnianych stolarek okiennych. Należy prowadzić systematyczną kontrolę stanu zachowania pokrycia dachowego, udrażniać system odprowadzania wód opadowych.

Bartosz Idryjan**20.09.2021r.**